

HRVATSKA
GOSPODARSKA
KOMORA

REGIONALNI ASPEKT TURISTIČKE SEZONALNOSTI

- Uvod
- Koncentriranost hrvatskog turizma
- Sezonalnost županija Jadranske Hrvatske
- Sezonalnost županija Kontinentalne Hrvatske
- Koncentriranost hotela i kampova po županijama
- Zaključak

IZDAVAČ

Hrvatska gospodarska komora

ZA IZDAVAČA

dr. sc. Luka Burilović

PRIPREMIO

Sektor za financijske institucije i ekonomske analize

Odjel za makroekonomske analize

tel.: +385 (0)1 4828 373

fax: +385 (0)1 4561 535

e-mail: makroekonomija@hgk.hr

web: hgk.hr

SADRŽAJ

■ Uvod.....	4
■ Koncentriranost hrvatskog turizma.....	5
■ Sezonalnost županija Jadranske Hrvatske.....	7
■ Sezonalnost županija Kontinentalne Hrvatske.....	9
■ Koncentriranost hotela i kampova po županijama.....	11
■ Zaključak.....	12

1 | UVOD

Turizam ima bitnu ulogu u gospodarstvu Hrvatske. Primjerice, u 2018. godini devizni je prihod od turizma u Hrvatskoj imao kudikamo najveći postotak (19,5%) od bruto domaćeg proizvoda u odnosu na ostale zemlje članice EU (drugi najveći zabilježen je na Cipru i iznosio je 13,7%).

Također, kod deviznog prihoda od turizma uočava se višegodišnji uzlazni trend u turizmu, odnosno od 2001. godine samo je u tri godine (2004., 2009. i 2010.) zabilježen pad tog pokazatelja. Kod broja ostvarenih turističkih noćenja u komercijalnim objektima, u razdoblju od 2000. do 2018. godine samo je 2009. godine zabilježen pad tog pokazatelja, dok je u svim ostalim godinama zabilježen rast. Općenito, od 2015. godine kontinuirano se bilježe rekordne razine ostvarenih turističkih noćenja u komercijalnim objektima. Razina turističkih noćenja je visoka, što se može uočiti iz podatka da je u Hrvatskoj u 2018. godini, prema podacima Eurostata, u „hotelima i sličnim objektima, odmaralištima i sličnim objektima za kraći odmor te kampovima i prostorima za kampiranje“ ostvareno 89,57 milijuna noćenja, što svrstava Hrvatsku na relativno visoko osmo mjesto po broju ostvarenih noćenja promatrano po zemljama članicama EU (ispred se nalaze Španjolska, Francuska, Italija, Njemačka, Austrija, Grčka i Nizozemska).

Ipak, hrvatski je turizam prostorno i vremenski vrlo zgusnut, što predstavlja potencijalni problem jer time velik dio godine i površine Hrvatske ostaje nedovoljno iskorišten.

U ovoj analizi detaljnije smo prikazali sezonalnost hrvatskog turizma te, prema dostupnim podacima Ministarstva turizma, prostornu koncentriranost broja hotela i kampova (nakon privatnoga smještaja hoteli i kampovi su najzastupljeniji komercijalni objekti), koja je znatnim dijelom posljedica spomenute prostorne koncentriranosti broja ostvarenih turističkih noćenja u komercijalnim objektima.

2 | KONCENTRIRANOST HRVATSKOG TURIZMA

Spomenuta višegodišnja uzlazna kretanja broja turističkih noćenja u komercijalnom smještaju najvećim su dijelom rezultat ostvarenih noćenja inozemnih turista. Naime, inozemni turisti ostvare oko 93% ukupnih noćenja cijele godine, što predstavlja treći najveći postotak kada se promatraju zemlje članice EU (na Malti je taj postotak oko 96%, a na Cipru oko 95%).

Osim toga, hrvatski je turizam još uvijek izrazito sezonalan. Naime, najveći udio u noćenjima cijele godine i dalje imaju srpanj i kolovoz, koji zajedno čine oko 60% noćenja cijele godine (u 2018. godini 59,1%). Visina toga postotka ogleđa se pri usporedbi s drugim europskim mediteranskim zemljama (prosjek šest mediteranskih zemalja iznosi 34,6%), gdje Hrvatska ima kudikamo najveći udio.

Shodno tome, Hrvatska ima i kudikamo najveći omjer najposjećenijeg i najmanje posjećenog mjeseca u godini kada se promatra EU. Naime, prema podacima Eurostata, na razini cijele EU se u najjačem mjesecu (u 2018. godini je to bio kolovoz) ostvari oko četiri puta više noćenja nego u najslabijem mjesecu (u 2018. godini je to bila veljača), dok se u Hrvatskoj u kolovozu ostvari u prosjeku 58 puta više noćenja (u 2018. godini 55,7 puta) nego u siječnju (u 2018. to je iznimno bila veljača).

Prostorna je koncentriranost također jedno od obilježja hrvatskog turizma. Naime, gotovo se polovina ukupnih noćenja u komercijalnim objektima (u 2018. godini 48,7%) ostvari u samo dvije županije. Najviše se turističkih noćenja u komercijalnim objektima ostvaruje u Istarskoj, Splitsko-dalmatinskoj i Primorsko-goranskoj županiji. Istarska je županija i dalje vodeća županija prema tom pokazatelju, dok su druge dvije spomenute županije promijenile mjesta 2014. godine, odnosno od tada je Splitsko-dalmatinska županija druga najjača županija po tom pokazatelju.

Izražena sezonalnost hrvatskoga turizma uzrokuje, među ostalim, velik pritisak na komunalnu infrastrukturu zbog gotovo istovremenog dolaska velikog broja turista. Prema izračunu, raspon povećanja broja stanovnika u kolovozu 2019. godine na temelju noćenja turista u šest primorskih županija, kretao se od 43% u Splitsko-dalmatinskoj do 126% u Istarskoj županiji. U srpnju su ta povećanja bila nešto manja pa se raspon kretao od 38% u Splitsko-dalmatinskoj do 112% u Istarskoj županiji.

► Broj turističkih noćenja u komercijalnim objektima

Rang u 2018. godini	Županija	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
-	Republika Hrvatska	64.617.349	66.269.931	71.437.476	77.918.855	86.200.261	89.651.789
1.	Istarska	19.445.130	19.545.303	20.966.561	23.128.233	25.426.476	26.178.763
2.	Splitsko-dalmatinska	11.467.965	12.134.612	13.288.805	14.880.891	16.595.717	17.561.956
3.	Primorsko-goranska	12.213.852	12.058.711	12.960.470	13.902.568	14.897.443	15.284.346
4.	Zadarska	6.747.858	7.184.150	7.816.872	8.209.852	9.218.486	9.590.846
5.	Dubrovačko-neretvanska	5.618.286	5.883.802	6.135.891	6.827.837	7.712.310	8.051.049
6.	Šibensko-kninska	4.513.814	4.552.929	4.822.542	4.988.303	5.455.289	5.512.226
7.	Ličko-senjska	1.949.651	2.030.496	2.198.348	2.322.753	2.647.025	2.749.230
8.	Grad Zagreb	1.375.769	1.542.115	1.746.129	1.972.109	2.263.758	2.511.817
9.	Karlovačka	324.039	331.126	395.348	466.432	565.298	608.366
10.	Krapinsko-zagorska	177.587	210.253	215.831	283.351	330.277	361.864
11.	Zagrebačka	83.382	93.143	111.629	128.255	148.810	202.606
12.	Osječko-baranjska	169.952	150.466	158.226	172.945	177.677	194.904
13.	Međimurska	99.182	111.217	127.190	110.039	168.146	186.736
14.	Varaždinska	111.549	117.008	129.882	128.595	141.512	167.776
15.	Vukovarsko-srijemska	75.606	83.159	94.519	102.201	138.470	132.042
16.	Sisačko-moslavačka	84.498	76.232	82.198	84.290	90.142	99.106
17.	Bjelovarsko-bilogorska	32.565	36.614	62.864	67.666	69.756	79.824
18.	Brodsko-posavska	43.545	40.668	42.889	46.031	50.791	55.775
19.	Virovitičko-podravska	32.406	31.626	28.909	30.840	33.453	46.299
20.	Koprivničko-križevačka	28.337	31.568	28.017	39.747	38.814	40.124
21.	Požeško-slavonska	22.376	24.733	24.356	25.917	30.611	36.134

Izvor: DZS; obrada: HGK

3 | SEZONALNOST ŽUPANIJA JADRANSKE HRVATSKE

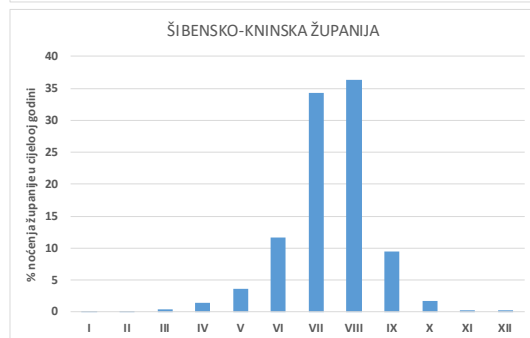
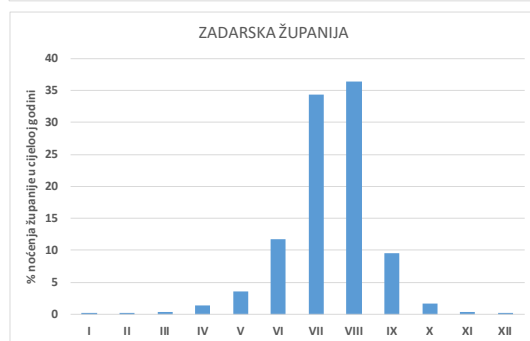
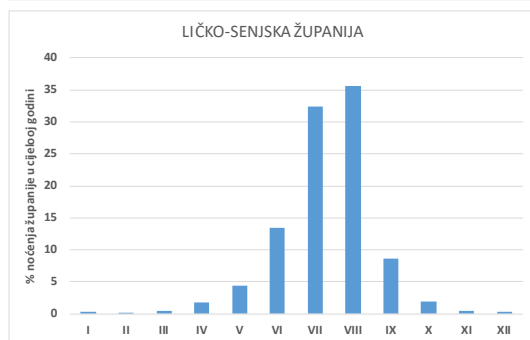
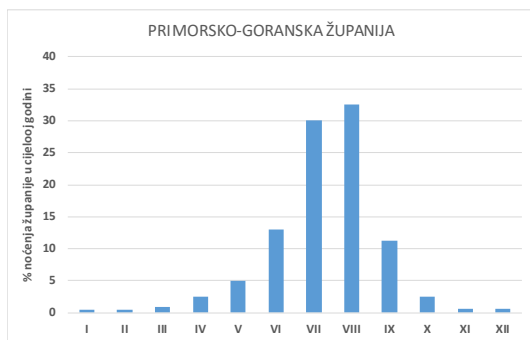
Nakon kolovoza i srpnja, prema broju ostvarenih turističkih noćenja nalazi se lipanj, a u razdoblju 2016. – 2018. godine u prosjeku (prosjeak udjela svake godine) se u samo tri spomenuta mjeseca zajedno ostvarilo čak 73,4% ukupnih noćenja cijele godine. Strukturno, najveći utjecaj na takav rezultat ima izrazita sezonalnost turizma u **sedam županija Jadranske Hrvatske, koje zajedno čine 95% ukupnih noćenja u Hrvatskoj.**

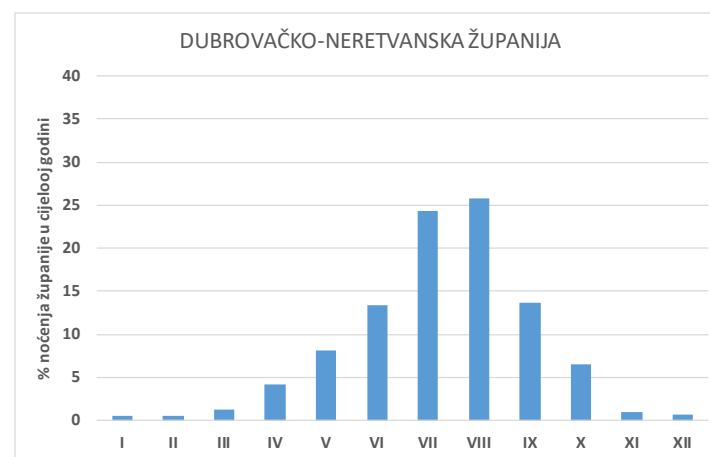
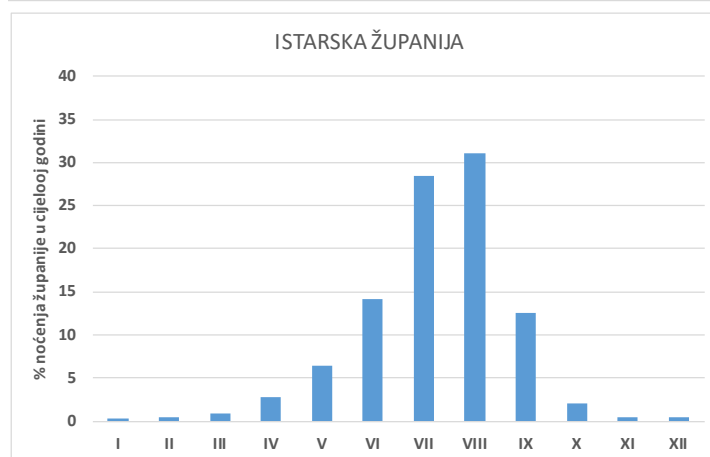
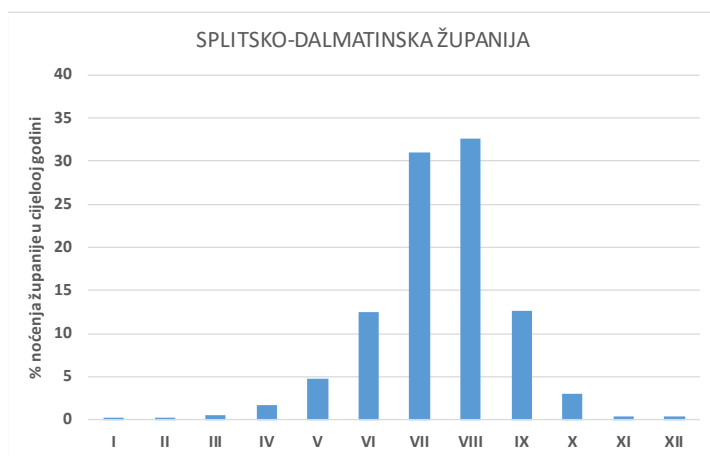
Sezonalnost županija Jadranske Hrvatske ogleda se u tome da se prosječno u samo dva mjeseca u godini ostvari više od polovine turističkih noćenja. **Najmanja se sezonalnost kod primorskih županija uočava u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.** Naime, od 2016. do 2018. godine u dva je mjeseca (kolovoz i srpanj) u prosjeku ostvaren najmanji postotak (50,1%) udjela noćenja u ukupnim noćenjima cijele godine, s time da je u 2017. (49,8%) i 2018. (48,4%) godini ostvareno manje od polovine noćenja cijele godine, odnosno u tim se godinama uočava trend smanjenja zajedničkog udjela noćenja u kolovozu i srpnju u noćenjima cijele godine. Ostalih šest primorskih županija ima izraženiju sezonalnost, pri čemu je u Zadarskoj županiji u kolovozu i srpnju (zajedno) u promatranom razdoblju prosječno ostvareno čak 70,7% noćenja cijele godine, a u Šibensko-kninskoj nešto manje, tj. 69,9%, što predstavlja dva najveća udjela u odnosu na sve hrvatske županije.

Uz dva najveća zajednička udjela kolovoza i srpnja u Šibensko-kninskoj i Zadarskoj županiji, bilježe se i najveće razlike između (prema broju ostvarenih noćenja) najjačeg i najslabijeg mjeseca u godini.

Tako je u **Šibensko-kninskoj županiji u kolovozu 2018. godine (1.925.715) ostvareno 247 puta više turističkih noćenja u odnosu na siječanj 2018. godine (7802), dok je u Zadarskoj županiji taj omjer iznosio 222 puta** (3.394.834 u kolovozu naprema 15.323 noćenja u siječnju). Ostale su primorske županije također imale visok omjer najposjećenijeg i najmanje posjećenoga mjeseca. Tako je u Ličko-senjskoj županiji u kolovozu ostvareno 140 puta više turističkih noćenja u odnosu na veljaču, u Splitsko-dalmatinskoj je županiji u kolovozu ostvareno 120 puta više turističkih noćenja u odnosu na siječanj, u Istarskoj je županiji u kolovozu ostvareno 85 puta više turističkih noćenja u odnosu na siječanj, u Primorsko-goranskoj je županiji u kolovozu ostvareno 83 puta više turističkih noćenja u odnosu na veljaču. U Dubrovačko-neretvanskoj županiji taj je omjer (kada se promatraju primorske županije) bio najmanji (51,7 puta) i niži od prosjeka Hrvatske.

► **Udio pojedinoga mjeseca u ukupnim noćenjima cijele godine županija Jadranske Hrvatske, prosjek 2016. – 2018., u %**

Izvor: DZS; izračun: HGK

4 | SEZONALNOST ŽUPANIJA KONTINENTALNE HRVATSKE

Kod županija Kontinentalne Hrvatske sezonalnost je kudikamo manje izražena u odnosu na sezonalnost županija Jadranske Hrvatske. Naime, u županijama Jadranske Hrvatske u samo dva mjeseca u godini ostvari se više od 50% turističkih noćenja cijele godine, dok se **u gotovo svim županijama Kontinentalne Hrvatske više od 50% turističkih noćenja ostvari u pet ili šest mjeseci, izuzev u Karlovačkoj županiji, gdje je za ostvarenje takvog postotka potrebno samo dva mjeseca.**

U skladu s time i omjeri između broja ostvarenih turističkih noćenja u komercijalnim objektima u najjačem mjesecu i najslabijem mjesecu kudikamo su manji u županijama Kontinentalne Hrvatske u odnosu na županije Jadranske Hrvatske.

Tako je najmanje izražena sezonalnost prisutna u Bjelovarsko-bilogorskoj i Krapinsko-zagorskoj županiji, gdje je u najjačem mjesecu u 2018. godini (u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji to je bio rujan, a u Krapinsko-zagorskoj kolovoz) ostvareno 1,4 odnosno 1,7 puta više noćenja u odnosu na najslabiji mjesec u 2018. godini (u objema županijama to je bila veljača).

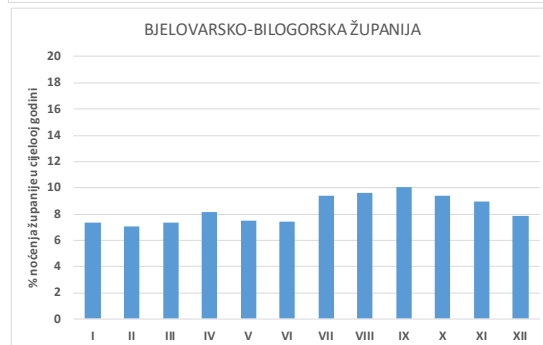
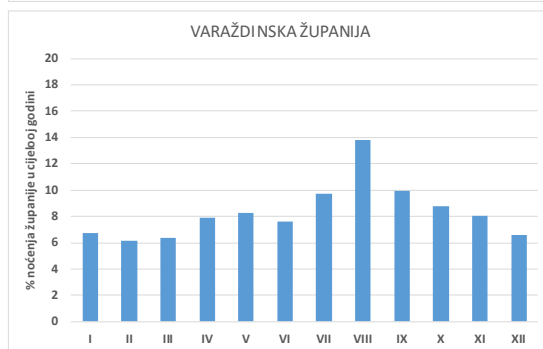
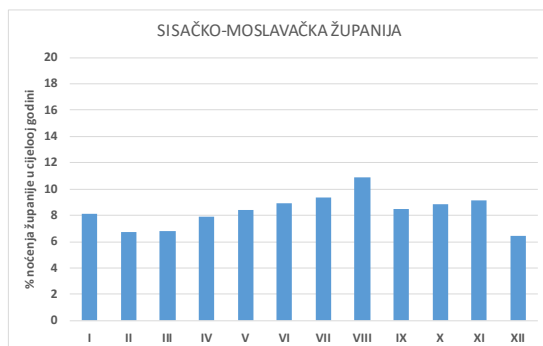
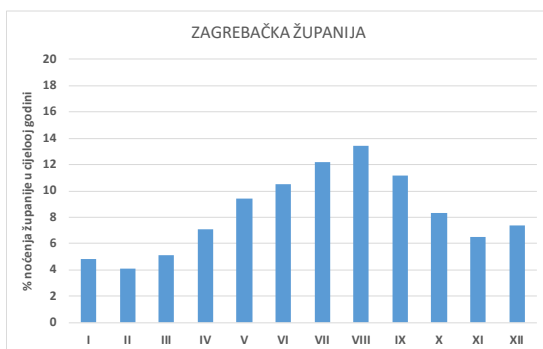
Nažalost, u većini se županija Kontinentalne Hrvatske bilježi mala sezonalnost znatnim dijelom zbog toga što te županije općenito ostvaruju niske razine broja turističkih noćenja u komercijalnim objektima.

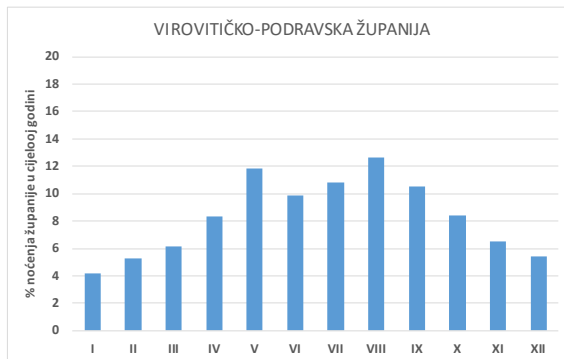
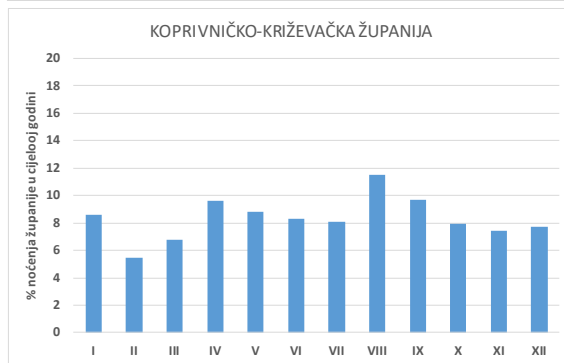
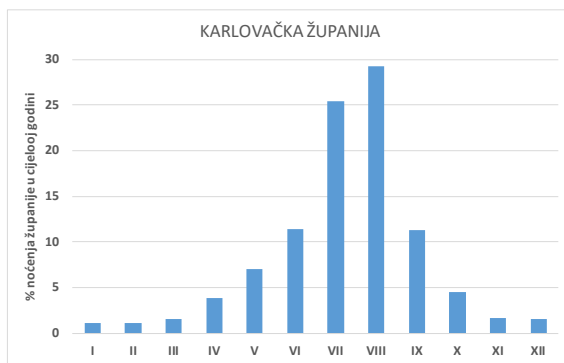
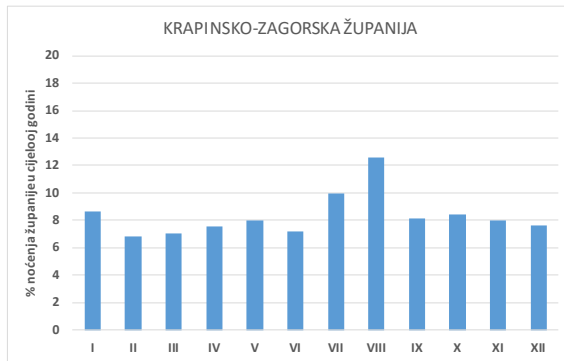
Karlovačka županija druga je najjača županija Kontinentalne Hrvatske prema broju ostvarenih noćenja, ali ima kudikamo najviše izraženu sezonalnost među županijama Kontinentalne Hrvatske. Naime, u Karlovačkoj je županiji u kolovozu 2018. godine ostvareno 29 puta više turističkih noćenja u komercijalnim objektima u odnosu na veljaču 2018. godine.

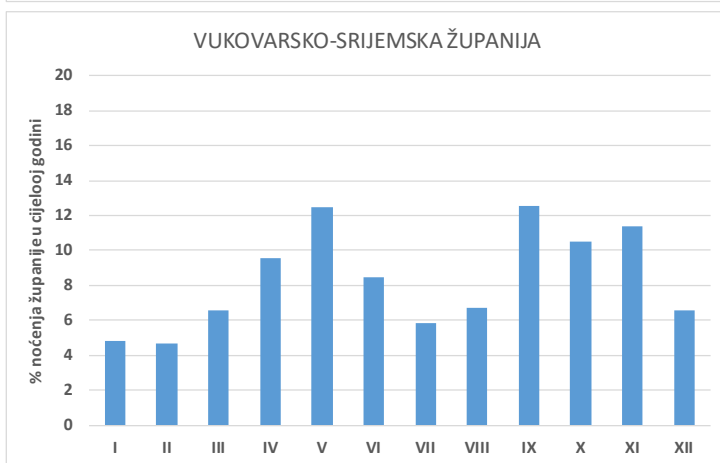
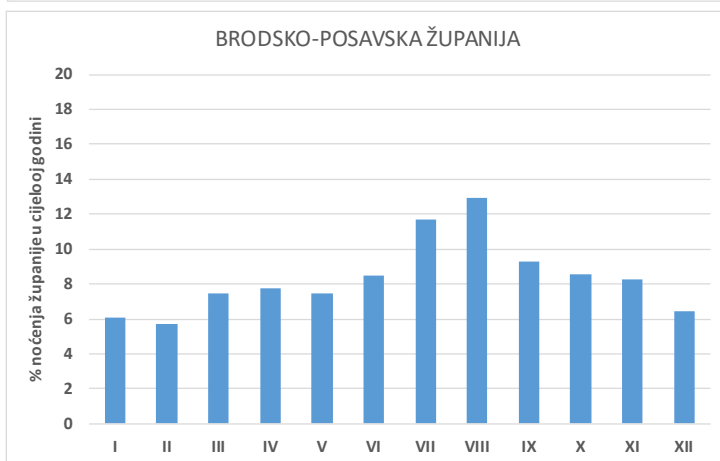
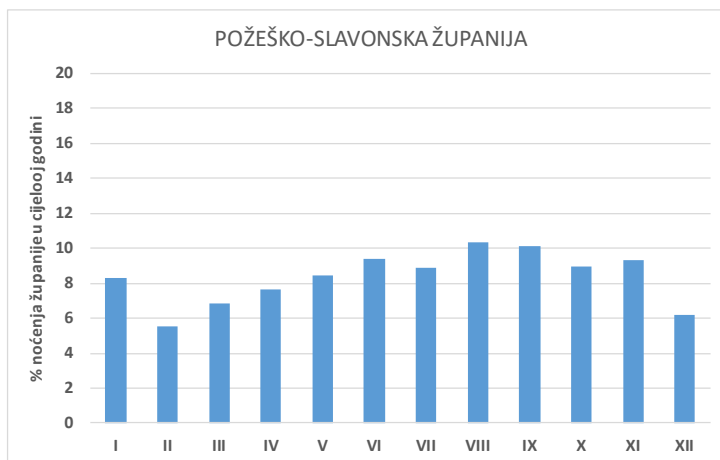
Grad Zagreb, s obzirom na to da je površinom najmanja županija, ima relativno zadovoljavajuću razinu broja ostvarenih turističkih noćenja u komercijalnim objektima u odnosu na ostale županije Kontinentalne Hrvatske, a ima i relativno malu sezonalnost u odnosu na ostale županije, odnosno u srpnju 2018. godine ostvareno je tri puta više noćenja u odnosu na veljaču 2018. godine.

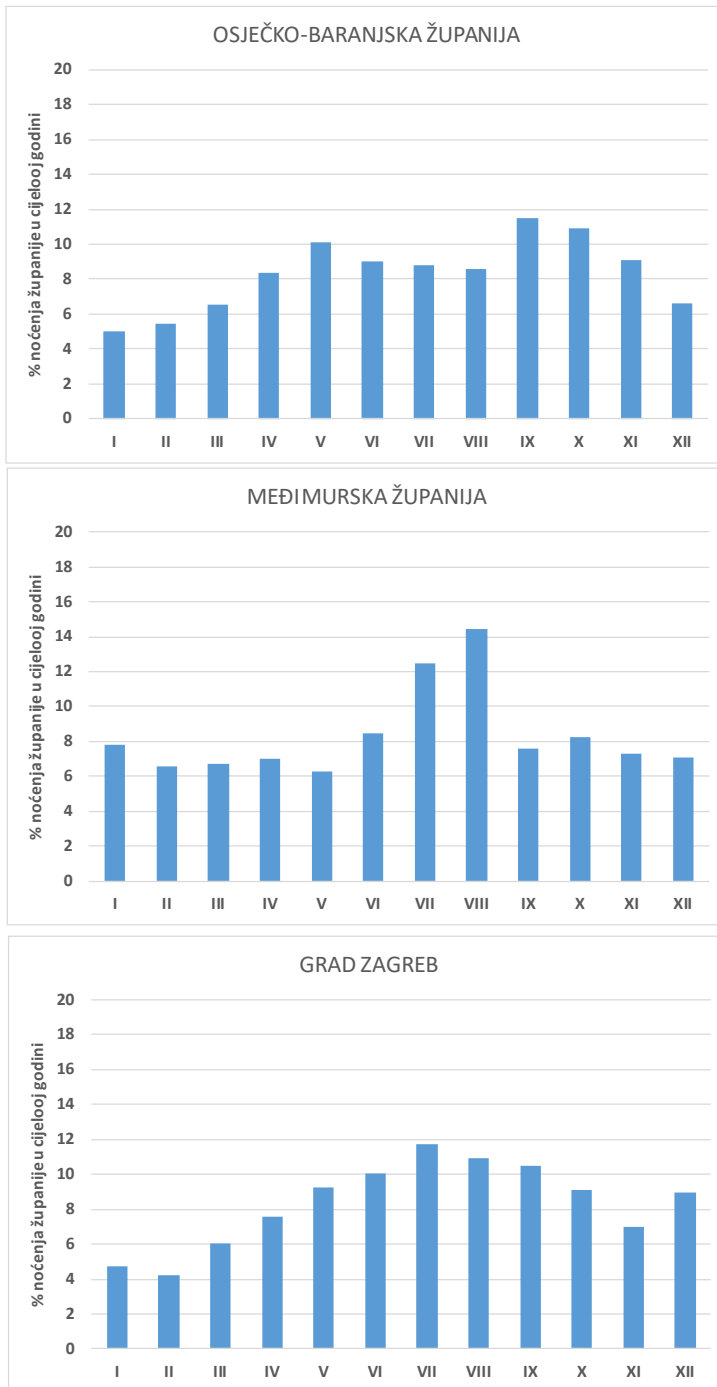
Grad Zagreb dobar je primjer koliko je u nekim županijama Jadranske Hrvatske izražena sezonalnost. Naime, promatrano po mjesecima koji su izvan uobičajene sezone (pod sezonom se misli na srpanj i kolovoz), u 2018. godini u Gradu Zagrebu je u siječnju, veljači, ožujku, studenome i prosincu ostvareno više noćenja nego u istim mjesecima u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Osim toga, u Gradu Zagrebu je u siječnju, studenome i prosincu ostvareno više noćenja nego u istim mjesecima u hrvatskoj (po broju noćenja) najjačoj županiji, tj. Istarskoj županiji.

► Udio pojedinoga mjeseca u ukupnim noćenjima cijele godine županija
Kontinentalne Hrvatske, prosjek 2016. – 2018., u %

Izvor: DZS; izračun: HGK

5 | KONCENTRIRANOST HOTELA I KAMPOVA PO ŽUPANIJAMA

Gotovo u skladu s brojem ostvarenih turističkih noćenja, bilježi se i koncentriranost broja hotela. Tako je prema dostupnim podacima Ministarstva turizma (sa stanjem na dan 2. 10. 2019.) najviše hotela zabilježeno u Splitsko-dalmatinskoj (154 hotela, što je činilo 21,1% ukupnog broja hotela u Hrvatskoj), Primorsko-goranskoj (118 hotela, 16,1%) i Istarskoj (104 hotela, 14,2%) županiji, odnosno samo je u ove tri županije zajedno zabilježeno više od polovine ukupnog broja hotela u Hrvatskoj (51,4%).

U strukturi kategorizacije hotela Splitsko-dalmatinske županije najviše je bilo hotela s četiri zvjezdice (80 hotela koji su činili 51,9% ukupnog broja hotela s četiri zvjezdice u toj županiji i 24,8% ukupnog broja hotela sa četiri zvjezdice u Hrvatskoj), a zatim hotela s tri zvjezdice (54 hotela, 35,1% svih hotela u županiji i 17,3% u Hrvatskoj). Promatrano po hotelima s četiri zvjezdice u svim županijama, Splitsko-dalmatinska županija je vodeća po tome pokazatelju. U strukturi kategorizacije hotela Primorsko-goranske županije, kao i u Splitsko-dalmatinskoj županiji, najviše je bilo hotela s četiri zvjezdice (60 hotela koji su činili 50,8% ukupnog broja hotela s četiri zvjezdice u toj županiji i 18,6% u Hrvatskoj), a zatim hotela s tri zvjezdice (42 hotela, 35,6% u toj županiji i 13,4% u Hrvatskoj). Istarska je županija imala isti broj (46) hotela s četiri i tri zvjezdice.

► Broj hotela i kampova prema kategoriji, stanje na dan 2. listopada 2019.

Županija	Hoteli					Kampovi				
	2*	3*	4*	5*	Ukupno	2*	3*	4*	5*	Ukupno
Republika Hrvatska	52	313	323	43	731	67	68	62	5	202
Jadranska Hrvatska	40	218	264	40	562	67	66	57	4	194
Istarska	7	46	46	5	104	17	18	21	1	57
Primorsko-goranska	5	42	60	11	118	12	13	10	2	37
Ličko-senjska	4	7	12	0	23	3	1	2	0	6
Zadarska	2	21	23	1	47	16	12	10	1	39
Šibensko-kninska	2	13	20	0	35	3	8	2	0	13
Splitsko-dalmatinska	14	54	80	6	154	9	7	7	0	23
Dubrovačko-neretvanska	6	35	23	17	81	7	7	5	0	19

Izvor: Ministarstvo turizma; izračun: HGK

Opća razina kvalitete smještaja u hotelima u posljednjih je deset godina poboljšana (stanje na dan 2. 10. 2019. u usporedbi sa stanjem na dan 28. 7. 2010.), a broj hotela povećan. I dok je prije deset godina najviše bilo hotela

s tri zvjezdice (313 hotela), „danas“ najviše ima onih s četiri zvjezdice (323 hotela). Što se tiče dinamike kretanja broja hotela po kategorijama, najdinamičnije je bilo upravo kod hotela s četiri zvjezdice kojih je „danas“ 173 više u odnosu na srpanj 2010. godine. Broj hotela s tri zvjezdice isti je kao prije 10 godina, dok se broj hotela s dvije zvjezdice smanjio. Broj hotela s pet zvjezdica povećan je za 20 hotela, tj. „danas“ ih ima 43. Kudikamo najviše hotela s pet zvjezdica zabilježeno je u Dubrovačko-neretvanskoj županiji (17 hotela koji su činili 39,5% ukupnog broja hotela s pet zvjezdica u Hrvatskoj).

Kod kampova je koncentriranost znatno izraženija. Naime, (sa stanjem na dan 2. 10. 2019.) od ukupno 202 kampa, njih 194 (96%) nalazi se u županijama Jadranske Hrvatske (kod hotela taj postotak iznosi 76,9%). Tako je najviše kampova zabilježeno u Istarskoj (57 kampova, koji su činili 28,2% ukupnog broja kampova u Hrvatskoj), Zadarskoj (39 kampova, 19,3%) i Primorsko-goranskoj (37 kampova, 18,3%) županiji, odnosno samo u ove tri županije zajedno zabilježeno je 65,8% ukupnog broja kampova u Hrvatskoj (51,4%). U strukturi kategorizacije kampova u Istarskoj županiji najviše ima (21 kamp) onih s četiri zvjezdice, a neznatno manje (18) onih s tri zvjezdice i onih s dvije (17). U strukturi kategorizacije kampova u Zadarskoj županiji najviše ima kampova s dvije (16) i tri zvjezdice (12), dok je u Primorsko-goranskoj županiji najviše kampova s tri (13) i dvije (12) zvjezdice. U posljednjih je deset godina povećan broj kampova u svim kategorijama. Pritom je najviše povećan (za 52 kampa) broj kampova s tri zvjezdice, a zatim kampova s četiri zvjezdice (za 49 kampova). Kampova s pet zvjezdica u Hrvatskoj ima samo pet, ali prije deset godina ih nije uopće bilo, tako da je i u tom segmentu zabilježen napredak.

6 | ZAKLJUČAK

U ovoj je analizi pomoću broja ostvarenih turističkih noćenja u komercijalnim objektima i broja hotela i kampova prikazana prostorna i vremenska koncentriranost hrvatskog turizma. Neki podaci upućuju na smanjivanje te koncentriranosti, no ona je još uvijek prisutna u znatnoj mjeri. Podacima o broju ostvarenih turističkih noćenja u komercijalnim objektima prikazano je da županije Jadranske Hrvatske uglavnom ostvaruju relativno visoku razinu noćenja, no to se bilježi u vrlo malom broju mjeseci u godini, dok županije Kontinentalne Hrvatske uglavnom imaju relativno nisku sezonalnost uz nisku razinu broja noćenja.

Čak i uz takvu sezonalnost, u Hrvatskoj se posljednjih godina ostvaruju rekordne razine turističkih noćenja i deviznog prihoda od turizma. Tako je prema podacima Hrvatske narodne banke u 2018. godini ostvaren devizni prihod od turizma u iznosu od 9,5 milijardi eura (u prva tri tromjesečja 2019. godine 9,4 milijarde eura), što je znatno veći iznos od BDP-a gotovo svih hrvatskih županija promatrano zasebno, izuzev Grada Zagreba koji ima veći BDP od ostvarenog deviznog prihoda od turizma (posljednji dostupni podaci o BDP-u po županijama odnose se na 2016. godinu, ali iz tih podataka moguće je zaključiti da BDP hrvatskih županija nije toliko povećan u 2018. godini da nadmaši razinu deviznog prihoda od turizma.

S obzirom na slabu vremensku i prostornu iskorištenost hrvatskog turističkog potencijala te na turističku potražnju (u Hrvatskoj i svijetu), još uvijek postoji velik potencijal za ostvarivanje veće financijske koristi od turizma. Veća bi financijska korist donijela, među ostalim, i povećanje gospodarske aktivnosti i zaposlenosti u svakoj županiji jer turizam može povoljno utjecati na niz drugih djelatnosti.

KRATICE

EU	Europska unija
NUTS 2	Statističke regije s 800.000 do 3.000.000 stanovnika (u Hrvatskoj Kontinentalna i Jadranska Hrvatska)
DZS	Državni zavod za statistiku
HGK	Hrvatska gospodarska komora
BDP	Bruto domaći proizvod

Opće napomene:

Ovu analizu izrađuje i za nju je odgovoran HGK. Informacije, mišljenja, analize i zaključci koji se iznose temelje se na javnim statističkim i ostalim informacijama što potječu iz izvora u čiju se potpunost i točnost HGK pouzdaje, ali za koje ne jamči. Utoliko su informacije, mišljenja, analize i zaključci izneseni u ovoj publikaciji podložni promjenama koje ovise o promjenama izvora informacija te o promjenama koje nastupe od trenutka pisanja teksta do njegovog čitanja. Ova publikacija ili njeni dijelovi ne mogu se kopirati ili bilo kako drukčije reproducirati bez navođenja izvora.

